

Η σκεπαστή αγορά έσφυζε από ζωή. Η μεταλλική οσμή απ' τα σφαγμένα ζώα –τα έβλεπες διαμελισμένα, κρεμασμένα εδώ κι εκεί– τρυπούσε τα ρουθούνια και κολλούσε στα τοιχώματά τους. Αλλού τα κεφάλια, αλλού οι μπόλιες, αλλού τα αφτιά και τα πόδια. Ρυάκια κόκκινα σχημάτιζαν μικρές λίμνες, όπου τσαλαβουτούσαν οι πολυάριθμες μύγες και τα κάθε λογής έντομα. Οι ξύλινοι στρογγυλοί πάγκοι κοπής χαράζονταν όλο και πιο βαθιά από τις μεγάλες χατζάρες των χασάπηδων. Οι υπηρετριούλες των ευγενών της πόλης, άνηθα κορίτσια ακόμα, έτρεχαν αλαφιασμένες σαν κότες σε κοτέτσι από τη μια άκρη της αγοράς στην άλλη, αναζητώντας το καλύτερο, το πιο νωπό, το εκλεκτότερο για τους κυρίους τους. Κι όλο και τραβούσαν τις μαντίλες τους χαμηλά μπροστά στο μέτωπο, παριστάνοντας με το φως της μέρας τις χαμηλοβλεπούσες – βλέπεις, δεν θα 'ταν φρόνιμο να φτάσουν άσχημα μαντάτα στους αφεντάδες τους.

Οι ψαράδες διαλαλούσαν τη φρέσκια τους ψαριά, η εποχή ευνοούσε, γέμιζαν τα τελάρα, αν και οι περισσότεροι έψαχναν τα πιο φτηνά: μπακαλιάρο, σαρδέλα, σπάρο, ίσα ίσα για μια τηγανιά. Δυο κατσιβέλες με τα φουστάνια σηκωμένα μέχρι τα γόνατα, από κάτω οι πολύχρωμες βράκες και στο κεφάλι τσεμπέρια με πλουμιστά φλουριά, σκούπιζαν με τις τρίχινες σκούπες τους τις πλάκες με τα αίματα από τα σφαχτά. Στη δυτική πλευρά ήταν τοποθετημένοι στη σειρά οι ξύλινοι πάγκοι με τα λαχανικά. Ντομάτες, χόρτα, σπανάκι και πράσα. Όσο περνούσε η ώρα κι ο ήλιος έπαιρνε τη θέση του κατακόρυφα στο κέντρο της πόλης, σαν φυσικός μπρούντζινος δίσκος πάνω απ' τα κεφάλια τους, ο κόσμος πλήθαινε. Άντρες με κομψά ψάθινα καπέλα, απλοί χωρικοί με τις παραδοσιακές στολές και

τα ποτούρια¹ τους, μουσουλμάνοι με τα φέσια τους και ξυπόλυτοι τσιγγάνοι με τα φανταχτερά ρούχα τους, όλοι μαζί ανακατωμένοι απάρτιζαν την πολύχρωμη σύνθεση της σκεπαστής αγοράς.

Ανάμεσα στα χασάπικα, στα μαγαζιά με τα λαχανικά και τα παράδικα, βρισκόταν στριμωγμένο το μπαρμπέρικο. Μακρύ και στενό, αρκετά μεγάλο ωστόσο για να χωρά τις φθαρμένες καρτέκλες για το κούρεμα, δυο τετράγωνους καθρέφτες μαυρισμένους στα πλαϊνά τους απ' τη σκουριά – η υγρασία δημιουργούσε μαυροπράσινα ρυάκια που κυλούσαν απαλά στις γωνιές του κουρείου– κι έναν πάγκο με τρία ξύλινα καρεκλάκια στο βάθος για τους επόμενους πελάτες που περίμεναν υπομονετικά. Στην περιορισμένη επιφάνεια του τοίχου, από τη μέσα πλευρά του πάγκου, μπορούσε κανείς να διακρίνει ένα μικρό εικονοστάσι με την Παναγιά, τον Χριστό και τον Αϊ-Γιώργη και δίπλα ακριβώς τον πίνακα-καθρέφτη με τα δυο πουλιά που έγραφε στη μέση το χαρακτηριστικό «*Καλημέρα*». Κάτω από τον καθρέφτη, πρόχειρα στερεωμένες με μανταλάκια πάνω σε μια τριχιά που έπιανε από τη μια γωνιά του τοίχου ως την άλλη, χόρευαν και στο πιο ανεπαίσθητο φύσημα του ανέμου καρτ ποστάλ ταχυδρομημένες από κάθε γωνιά του κόσμου, που απεικόνιζαν γυμνές γυναίκες σε αισθησιακές στάσεις. Άλλοτε καθισμένες σε μεγάλες πολυθρόνες με βελούδινα υφάσματα, άλλοτε ανάμεσα σε θάμνους με μπουκαμβίλιες κι άλλοτε πάλι ξαπλωμένες νωχελικά σ' ένα σιδερένιο κρεβάτι, μπροστά σ' έναν ολόσωμο καθρέφτη που αντικατόπτριζε εξάισια το είδωλό τους. Ένα τεράστιο πήλινο βάζο ήταν ακουμπισμένο στο πάτωμα κι από μέσα του ξεπρόβαλλαν μεγαλόπρεπα δύο γιγάντια φτερά παγονιού, που χαίδευαν με τις άκρες τους τα γυμνά μέλη των γυναικών των καρτ ποστάλ.

Τα καναρίνια, που τις νύχτες το αφεντικό τους τα άφηνε ελεύθερα, πετάριζαν χαρούμενα από γωνιά σε γωνιά, ολότελα

¹ Είδος παντελονιού ή βράκας, φαρδύ στο πάνω μέρος και στενό στο κάτω, συνήθως μάλλινο ή τσόχινο. Είναι χαρακτηριστικό της θρακικής τοπικής ενδυμασίας. (ΣΤΕ)

συμβιβασμένα με τη μοίρα τους, καθώς αρνούνταν πεισματικά να βγάλουν το μικρό τους κεφάλι από τη στενή πόρτα του κουρείου και να πετάξουν μακριά στον δρόμο της ελευθερίας τους. Απόλυτα αφοσιωμένα στον κουρέα, έπιαναν απ' το πρωί δουλειά και τιτίβιζαν με τις λεπτές, σαν εύθραυστες κλωστές, φωνές τους, καταφέροντας να ξεπεράσουν σε ένταση τους μελωδικούς ήχους που ξεπηδούσαν απ' το ξεχαρβαλωμένο πικάπ και να κερδίσουν σε εντυπώσεις τα καλομαθημένα αφτιά των εκλεκτών, μα ωστόσο ταπεινών, πελατών του κουρείου. Ήταν ένα αλλόκοτο σύμπλεγμα εικόνων – παρ' όλα αυτά, όλα μαζί σε απαρτία συνέθεταν το σκηνικό του πιο εκκεντρικού και δημοφιλούς κουρείου της πόλης.

Ο Αρίφ, το τσιράκι του καφετζή, μπήκε φουριόζος στο κουρείο, κουνώντας με άνεση τον μεγάλο μπρούντζινο δίσκο του. Τον κουβαλούσε με τέτοια ευελιξία, που λες και δεν επρόκειτο για ξένο σώμα, αλλά για φυσική προέκταση του χεριού του. Ένας Θεός μόνο ξέρει πώς με τούτα τα σαλτανάτια² του δεν είχε χύσει ούτε στάλα καφέ έξω απ' τα φλιτζάνια του μέχρι τότε. Ο Λεωνίδας γύρισε και τον κοίταξε αυστηρά, όπως θα κοιτούσε ένας δάσκαλος τον μαθητή του, μέσα απ' τα στρογγυλά μυωπικά γυαλιά του. Τα μάτια του φαίνονταν σταχτιά, θαμπά, θαρρείς και είχε εγκατασταθεί πάνω τους η μόνιμη πρωινή πάχνη. Το μουσάκι του, γκριζαρισμένο όπως και τα μαλλιά του και απολύτως συμμετρικό απ' άκρη σ' άκρη, κατέληγε σε μια μυτερή γωνία, καλοχτενισμένη και περασμένη με ένα μείγμα κεριού και σαπουνιού, δικής του επινόησης, που βοηθούσε να μένει στη θέση του, δίχως ν' απειθαρχεί ούτε μια τόση δα τρίχα.

---

² Η λέξη χρησιμοποιείται ιδιαίτερα στη βόρεια Ελλάδα. Σημαίνει επίδειξη, προσπάθεια ανούσιου εντυπωσιασμού. (ΣτΕ)

Ήταν άντρας κοκέτης και λεπτολόγος ο Λεωνίδας. Ασκούσε το επάγγελμά του με εκπληκτική συνέπεια και τελειομανία, γι' αυτό ήταν και ο πιο περιζήτητος απ' όλους. Ακόμα και από τις πιο απομακρυσμένες περιοχές του νομού κατέβαιναν άντρες για να τους κουρέψει και να ξυρίσει τα καμένα τους δέρματα. Συχνά, κυρίως τα πρωινά του Σαββάτου, ουρά περίμεναν τα αρσενικά υπομονετικά τη σειρά τους για μια θέση στην καρέκλα του κουρείου του. Εκείνος κατέφθανε πάντα στις οχτώ ακριβώς. Περνούσε από μπροστά τους ντυμένος το γκριζό επίσημο σαββατιάτικο κουστούμι του, το γιλέκο με τη βυσσινί επένδυση και τη ριγέ μεταξωτή γραβάτα, ανασήκωνε με το δεξί του χέρι το καπέλο του, δυο τρία εκατοστά απ' το πυκνό γκριζαρισμένο του κεφάλι, σε ένδειξη εκλεπτυσμένου χαιρετισμού, κι έσπευδαν όλοι να τον καλημερίσουν.

Ο πρώτος και ο δεύτερος πελάτης έπαιρναν τη θέση τους στις δύο πολυθρόνες, ενώ οι υπόλοιποι συνέχιζαν τις κουβέντες μέχρι να έρθει η σειρά τους. Ο Λεωνίδας έβγαζε το σακάκι του, χαλάρωνε ελαφρώς τη γραβάτα του, τόσο όσο να φαίνονται το μήλο του Αδάμ και, λίγο πιο δεξιά, η κρεατοελιά στον λαιμό του, εκεί ακριβώς που κούμπωνε το πάνω πάνω κουμπί του πουκαμίσου του, κι έπειτα το κρεμούσε δίπλα στο καπέλο του στον μαύρο καλόγερο που είχε εξοικονομήσει, όπως ο ίδιος καυχόταν, από το τελευταίο του ταξίδι στο Παρίσι. Φορούσε την πεντακάθαρη λευκή ποδιά του –άλλαζε μια κάθε δύο μέρες– κι έπλενε σχολαστικά τα χέρια του στον μικρό νεροχύτη. Τα σκούπιζε προσεκτικά πάντα προς την ίδια φορά, από πάνω προς τα κάτω, από μέσα προς τα έξω, και μετά με τη γωνία της πετσέτας ταμπόναρα απαλά το σημείο του δέρματος όπου ενωνόταν το ένα δάχτυλο με το άλλο. Άνοιγε τις παλάμες του, τις έφερνε κοντά στο πρόσωπό του, τις περιεργαζόταν εξονυχιστικά κι έπειτα φυσούσε ελαφρά τις γραμμές των χεριών του. Τελευταία πράξη αυτής της καθημερινής, αδιαπραγμάτευτης ιεροτελεστίας ήταν πάντα δυο σταγόνες κολόνια λεμόνι. «Απολυμαντική κι αναζωογονητική», συνήθιζε να λέει, θέλοντας

ίσως να δικαιολογήσει αυτή τη μόνη, ανατολίτικη κατά βάση, συνήθειά του, πριν πιάσει στα χέρια του τα εξαρτήματα, για τα οποία είχε προνοήσει από την προηγούμενη βραδιά, αποστειρώνοντάς τα με οινόπνευμα.

Έπειτα άπλωνε μια λευκή πετσέτα μπροστά στην καρέκλα του πελάτη του κι αράδιαζε στοιχισμένα στη σειρά τη χτένα, το λεπτό ευρωπαϊκό ψαλίδι, μια φαλτσέτα με ακόνι κι έναν φυλλαδώρο για ν' ακονίζει το ξυράφι του. Έπαιρνε το μεταλλικό δοχείο απ' τον νεροχύτη, έριχνε μέσα τριμμένο πράσινο σαπούνι και το ανακάτευε με το κοντόχοντρο πινέλο. Το άφηνε με τη σειρά του δίπλα στα υπόλοιπα εξαρτήματα, άγγιζε απαλά τον πελάτη του στους ώμους και, κοιτώντας τον μέσα απ' τον καθρέφτη, ρωτούσε ευγενικά και με κάθε επισημότητα, λες και ετοιμάζονταν να προβούν από κοινού σε κάποιου είδους μυσταγωγία, «Είμαστε έτοιμοι;». Ο πελάτης έγνεφε καταφατικά, στα μάτια του διακρίνονταν ίχνη ανυπομονησίας, τα μάγουλα καμιά φορά ήταν υπέρ το δέον αναποκοκκινισμένα, μια ανυπόστατη ταραχή διαπερνούσε τα αρσενικά που κάθονταν στις καρέκλες του, γνώριζαν πως δεν επρόκειτο για απλή δουλειά, αλλά για πραγματική ιεροτελεστία.

Σε αντίθεση με άλλα κουρεία της εποχής που εξυπηρετούσαν κοινωνικά σχόλια, κουτσομπολιά και κάθε λογής συναστροφές, το κουρείο του ψηλόλιγνου άντρα, το *Ευρωπαϊκό Κουρείο*, όπως έγραφε χαρακτηριστικά η ξύλινη πινακίδα που ήταν κρεμασμένη πάνω από την πόρτα, σε καμία περίπτωση δεν εξυπηρετούσε τέτοιες πρακτικές. Οι μόνοι ήχοι που συνόδευαν τα γρήγορα μεταλλικά χτυπήματα του ψαλιδιού που ανοιγόκλεινε με εκπληκτική ακρίβεια, ρίχνοντας στο μωσαϊκό μικρές τούφες μαλλιών, ήταν τα τιτιβίσματα των πουλιών και οι ορχηστικές συμφωνίες που έπαιζαν σε χαμηλή πάντα ένταση από τη στιγμή που ο Λεωνίδας θα κρεμούσε στην τζαμαρία του τη μικρή ταμπέλα «Ανοιχτό» μέχρι τη νύχτα που θα την έστρεφε απ' την ανάποδή της και θα γινόταν σε όλους εμφανές πως το μπαρμπέρικο ήταν πια «Κλειστό».

Κάποιες φορές που στους εξωτερικούς χώρους γινόταν το αδιαχώρητο και η κατάσταση ξέφευγε πολύ από τα συνηθισμένα –έτσι κι αλλιώς, ήταν μια πόλη φλύαρη και θορυβώδης, «Μακάριοι κάτοικοί της να σκέφτονταν περισσότερο και να μιλούσαν λιγότερο», είχε γκριιάξει στη γυναίκα του ο Λεωνίδας ουκ ολίγες φορές στο παρελθόν–, έβγαине στο κατώφλι του κουρείου του και με τη φαλτσέτα στο χέρι, «Ησυχάστε παρακαλώ, κύριοι», έλεγε στυλώνοντας τα μάτια του στον καθένα ξεχωριστά, προσδοκώντας από αυτούς να σεβαστούν το έργο και την ταπεινή του επιθυμία για σχετική ηρεμία. Στην υπόλοιπη λαϊκή συνεχιζόταν ο κακός χαμός, έξω από την πόρτα του κουρείου όμως επικρατούσε για μερικά λεπτά ακόμα η πολυπόθητη ησυχία.

Στο μεταξύ, ο Αρίφ είχε εισβάλει με φόρα μέσα στο κουρείο – πόσες και πόσες φορές δεν του 'χε κάνει παρατήρηση για τον τρόπο του ο Λεωνίδας, μα ό,τι του έλεγε έμπαινε απ' το ένα του αφτί κι έβγαине απ' το άλλο. Μ' ένα χαμόγελο που καταλάμβανε σχεδόν ολόκληρη την κάτω επιφάνεια του προσώπου του, ακούμπησε μ' ένα τίναγμα τον δίσκο του πάνω στο γυάλινο τραπεζάκι που υπήρχε δίπλα στον πάγκο. «Ε, μα τι θα γίνει τέλος πάντων μ' εσένα, Αρίφ;» τον επέπληξε ο Λεωνίδας, κρατώντας τη φαλτσέτα του ψηλά πάνω απ' το κεφάλι του πελάτη του, που παρακολουθούσε τη συζήτηση μέσα από τον καθρέφτη. «Αυτός ο δίσκος είναι επικίνδυνος στα χέρια σου. Φοβάμαι πως θα μας βρει στο κεφάλι», είπε αυστηρά, κι εύκολα μπορούσες να διακρίνεις την αναστάτωση του από τη γαλάζια φλέβα στα δεξιά του μετώπου του που πρηζόταν και φούντωνε, μοιάζοντας, όπως συχνά έλεγε η κόρη του, με γαλάζιο φίδι. Οι άντρες έξω απ' το κουρείο ξέσπασαν σε γέλια. Άλλο που δεν ήθελαν, ψοφούσαν για παρεξήγηση. Χωρίς να τους ζητηθεί, έπαιρναν μέρος όλοι σε όλα. Ο Γιάννος, με δυο απλωτές δρασκελιές, χώθηκε μέσα στο μαγαζί κι έριξε δυο καρπαζιές στον μικροκαμωμένο Αρίφ. «Περάστε έξω, κύριε, παρακαλώ», τον έβαλε μεμιάς στη θέση του ο κουρέας κι ο Γιάννος, μαζεύοντας απρόθυμα το χαμόγελο απ' τα χείλη του, σύρθηκε

ευθύς έξω απ' το μαγαζί. «Ντάξει, μάστορα, ντάξει», βιάστηκε να κατευθάσει τα πράγματα ο Αρίφ. Καμία όρεξη δεν είχε πρωί πρωί να ξεκινήσει με κατήφειες και φωνές. Εκείνος ήταν ορεξάτος. Έκανε με κέφι τη δουλειά του κι όλοι έδειχναν να τον συμπαθούν. Με το χαμόγελο, το σκέρτσο και τα γελαστά του μάτια, είχε κερδίσει τόσους πελάτες όσους το αφεντικό του δεν θα μπορούσε ούτε να φανταστεί. Τον ήξερε τον κύριο Λεωνίδα τι ιδιότροπος που ήταν, μα η ορμή των νιάτων του και της ελαφριάς αφέλειας που τον διακατείχε δύσκολα μπορούσε να τιθασευτεί. Ο Αρίφ δεν περπατούσε, πετούσε. Κι ούτε ποτέ μιλούσε. Ακουγόταν λες και συνεχώς τραγουδούσε μ' έναν ήχο παράξενο, σχεδόν τραυλό, τραβούσε τα σύμφωνα που τον δυσκόλευαν στην προφορά, τα τραβούσε τόσο πολύ, ώστε συχνά αλλοίωνε τη λέξη, άλλα ήθελε να πει κι άλλα καταλάβαιναν οι άλλοι. Εντούτοις, ήταν παιδί πρόθυμο κι αγαπητό κι όλοι τον υποδέχονταν στα μαγαζιά τους με καλαμπούρια, συχνά μάλιστα με άγουρα κι ανάρμοστα πειράγματα. Ο ίδιος γνώριζε, ή μάλλον υποψιαζόταν, πως μια τεράστια δύναμη κούρνιαζε στο σώμα του. Κάτω απ' τα λιπόσαρκα μπράτσα του, ήταν στιγμές που ένιωθε αδιαμφισβήτητα δυνατός, με μια δύναμη ωστόσο ακόμα κρυφή κι ακαθόριστη.

Άφησε το καφεδάκι του κύριου Λεωνίδα στον πάγκο πλάι στη διπλωμένη εφημερίδα του, ακούμπησε παραδίπλα το νερό του κι ένα γυάλινο πιατάκι με λουκούμι τριαντάφυλλο. Δώρο του καταστήματος με τον πρώτο καφέ το πρωί. Καμιά φορά ο Λεωνίδας τον έβαζε να ρωτήσει τους άντρες που περίμεναν καρτερικά απ' έξω αν ήθελαν να τους κεράσει κάτι να πιουν. Ήταν γαλαντόμος. Αυτό ήταν αδιαμφισβήτητο. Εκείνη τη μέρα, όμως, όχι. Φαίνεται πως ο ίδιος ο Αρίφ τον είχε εκνευρίσει ή μπορεί και να είχε φτάσει στη δουλειά ήδη από κάτι θυμωμένος. Πού να 'ξερε ο Αρίφ τι συνέβαινε σε κάθε άνθρωπο ξεχωριστά σαν κλείδωνε το μαγαζί του και τραβούσε απ' τη λαϊκή για το σπίτι του. Πού να 'ξερε τι γινόταν μέσα στα κεφάλια που δεν το μολογούσαν μήτε τα μάτια μήτε τα στόματα.

«Τα αφήνω εδώ, μάστορα!» φώναξε. Ο Λεωνίδας, με τη λεπίδα ακόμα στο χέρι, ένιωθε το αίμα του να βράζει. Πόσες φορές δεν του 'χε συστήσει να μην τον αποκαλεί «μάστορα»; Τον χαβά του αυτός. Όπως και οι περισσότεροι άνθρωποι σε εκείνη την πόλη. Ήταν βέβαιο πια πως έκαναν όλοι του κεφαλιού τους. Ευχαριστιούνταν να ζουν μέσα σε μια χαώδη κατάσταση με εντάσεις και αλαλαγμούς, σαν ζώα στοιβαγμένα σε στάβλο. «Πήγαινε, σε παρακαλώ, Αρίφ, και να προσέχεις περισσότερο την επόμενη φορά», του υπέδειξε ο Λεωνίδας. Η λεπίδα κρεμόταν από τ' ακροδάχτυλά του, ακριβώς πάνω απ' το κεφάλι του κυρ Ανδρέα, που περίμενε υπομονετικά με τις σαπουνάδες στο πρόσωπο να βγει επιτέλους απ' το κουρείο ο Αρίφ για να νιώσει την ελαφριά, δροσερή κίνηση της λάμας στον λαιμό του. «Α, μπε μάστορα», απάντησε θιγμένο το τοιράκι του καφετζή, «σ' έκαμα ποτέ ζημιά και φοβάσαι τώρα; Αλλάχ, Αλλάχ», είπε και σταυροκοπήθηκε απέναντι απ' τα εικονίσματα. Τα χείλη του είχαν τραβηχτεί δυο δάχτυλα προς τα κάτω, ακόμα λίγο και οι άκρες τους θα ενώνονταν με το σαγόι. Καλόκαρδος ήταν, αλλά τον ενοχλούσε που δεν τον εμπιστευόταν ο κουρέας. Τον ενοχλούσε που κανείς δεν τον έπαιρνε στα σοβαρά. Θ' άλλαζαν όμως αυτά. Το γνώριζε, και ώρες ώρες ήθελε τόσο πολύ να το μάθουν κι αυτοί. «Άντε, άσε τα λόγια και πήγαινε στη δουλειά σου, παιδί μου», είπε πιο μαλακά ο Λεωνίδας κι ακούμπησε επιτέλους τη φαλτσέτα στο πρόσωπο του κυρ Ανδρέα, που τόση ώρα καθόταν με το κεφάλι ανασηκωμένο ψηλά, λες και, αν το κουνούσε κατά λάθος, θα πήγαινε στράφι η δουλειά. «Άντε, τράβα στη δουλειά σου να τελειώνουμε!» φώναξαν ανυπόμονα και οι άντρες που περίμεναν καπνίζοντας έξω απ' το κουρείο και τον άρπαξαν απ' το ρούχο για να τον πετάξουν απ' το μαγαζί. «Α, μπε, σε καλό σας», απάντησε βαρύθυμα ο Αρίφ, ίσιωσε τη ριγέ πουκαμίσια του και τους γύρισε την πλάτη. «Σερεφινέ³,

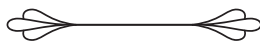
---

³ «Στην υγεία σου» στα τουρκικά.

μάστορα», φώναξε στον κουρέα που είχε ήδη απορροφηθεί απ' τη δουλειά του και με βήμα πηδηχτό, χαρούμενο, επέστρεψε τρέχοντας στο καφενείο για να φορτώσει ξανά με μικρά φλιτζάνια τον δίσκο του. Ήταν χαρούμενος. Ανυπόμονος για τη ζωή που απλωνόταν μπροστά του.

Σιγά σιγά ο ήλιος καρφώθηκε πάνω απ' την οροφή της λαϊκής και δεν έλεγε να το κουνήσει ρούπι. Οι καυτές αχτίδες του περνούσαν κάθετα ή διαγώνια από τρύπες, εκδορές κι εγκοπές του σκέπαστρου της αγοράς, με αποτέλεσμα, αν τύχαινε και στεκόταν κανείς στην είσοδό της, ν' απολαύσει μια εικόνα απόκοσμη και σχεδόν μαγική. Τα πάντα ήταν μουσκεμένα από τις φωτεινές ακτίνες του ήλιου. Μια καυτή βροχή που, μες στο κατακαλόκαιρο, τους μπουκωνε, τους φούντωνε, ήταν δύσκολο ακόμα και να φάει κανείς, να πει, να κοιμηθεί. Οι πελάτες είχαν αποτραβηχτεί από ώρα στα σπίτια τους, όσοι μαγαζάτορες παρέμεναν εκεί έπαιρναν έναν πρόχειρο υπνάκο καθισμένοι στις ξύλινες καρέκλες τους ή ακουμπισμένοι με τους αγκώνες τους στους πάγκους, ενώ κάποιοι άλλοι, κυρίως οι νεότεροι, άρπαζαν τα λάστιχα και τους κουβάδες κι έπλεναν όλο τον δρόμο εντός της λαϊκής.

Τα μεσημέρια, ο κουρέας παρατούσε τη φαλτσέτα του, σκούπιζε προσεκτικά τις τελευταίες τρίχες απ' το πάτωμα κι έπλενε τα χέρια του σχολαστικά. Έπειτα έπιανε την ψάθινη καρέκλα του και την τραβούσε έξω απ' το κουρείο, άνοιγε την εφημερίδα του και ρουφούσε απολαυστικά μικρές γουλιές καφέ, αποτελειώνοντας επιτέλους τον ίδιο εκείνο καφέ που είχε παραγγείλει απ' το πρωί. Οι περισσότεροι καταστηματαρχες απ' το κέντρο της αγοράς άναβαν κάρβουνα και πετούσαν πάνω κάνα κοψίδι, κάνα παϊδάκι ή έκοβαν λίγο παστουρμά, μια ντομάτα στα τέσσερα και δυο ελιές και χόρταιναν συντροφιά με δυο κουβέντες κι ένα

ουζάκι τις ώρες τις μεσημεριανές. Ο Λεωνίδας ποτέ δεν καταδέχτηκε να τοιμήσει κάτι μαζί τους. Οι μεσημεριανές ώρες ήταν για εκείνον ιερές. Καθισμένος σταυροπόδι, απολάμβανε την ηρεμία του μέχρι που κατέφθανε η Γαρυφαλλιά. Την εντόπιζε από τη στιγμή που πατούσε το πόδι της στη λαϊκή, ήταν η όμορφη κόρη του που περπατούσε χαρωπά με μια πάνινη τσάντα στην αγκαλιά της. Τα καλοκαίρια που του έφερνε η ίδια το φαγητό του, φρόντιζε να είναι ντυμένη στα λευκά. Μακριά αέρινα φορέματα, με δαντέλες και κορδέλες σατέν να κοσμούν τα επίσης μακριά μαλλιά της. Με το που αισθανόταν ο Λεωνίδας την παρουσία της, πεταγόταν σαν ελατήριο από την καρέκλα κι έτρεχε να προϋπαντήσει τη μοναχοκόρη του. Δεν δίσταζε ποτέ να εκφράσει την αγάπη του μπροστά σε τόσα ζευγάρια μάτια που τους παρακολουθούσαν με περιέργεια.

Και η Γαρυφαλλιά ποτέ δεν τοιγκουνευόταν το χαμόγελο στον πατέρα της – μια σειρά από κατάλευκα δόντια ν' αστράφτουν κάτω απ' το φως που έπεφτε κατακόρυφα πάνω τους. Λευκή σαν το γάλα, έμοιαζε τόσο αθώα με τα λεπτά της χαρακτηριστικά, ανέγγιχτη κι απ' τον ήλιο ακόμα, που τον κρατούσε όσο το δυνατόν πιο μακριά από το πορσελάνινο δέρμα της. Ο Λεωνίδας δεν ήθελε να μένει η κόρη του ώρα πολλή στην αγορά, παρότι απολάμβανε τη συντροφιά της. Η Γαρυφαλλιά αντίθετα, που οι εξορμήσεις της εκτός σπιτιού ήταν ελάχιστες, έδινε και την ψυχή της για να μείνει λίγο παραπάνω. «Κοίτα, πατερούλη μου, έφερα ένα ποίημα να σου διαβάσω», του έλεγε με τη γλυκιά φωνή της κι άπλωνε το λεπτό τρεμάμενο χέρι της στο γόνατό του. «Θα σου στρώσω να φας και μετά θα μου επιτρέψεις να σου διαβάσω κάτι που αγαπώ. Θα μου το επιτρέψεις, έτσι δεν είναι, καλέ μου πατέρα;» ρωτούσε ενώ είχε ήδη στρώσει μια πετσέτα καθαρή πάνω στο μεταλλικό τραπέζι που υπήρχε έξω απ' το κουρείο ακριβώς γι' αυτή τη δουλειά. Άπλωνε το πανί απαλά πάνω στο τραπέζι, και με την κίνησή της αυτή τα μαλλιά της έπεφταν σε μικρές μπουκλες στα στήθη της, ενώ με την ανάστροφη του χεριού της ίσιαζε την όποια

τοάκιση. Τοποθετούσε το πιάτο με το φαγητό που είχε τυλιγμένο προσεκτικά, μια ντομάτα κομμένη, δυο φέτες ψωμί και ίσως λίγες ελιές. Πάντα λιτοδίαιτος ο Λεωνίδας, έτρεμε μην τυχόν και του καθίσει κανένα γραμμάριο παραπάνω κι εμφανιστούν ίχνη λίπους στην επίπεδη κοιλιά του.

Η κόρη καθόταν απέναντι από τον πατέρα της ήσυχα και ευλαβικά, σεβόταν το φαγητό του, δίπλωνε τα χέρια της πάνω στο λευκό φουστάνι της και πότε τον κοιτούσε με τα μελένια μάτια της, πότε έριχνε κλεφτές ματιές στην αγορά. Σε αντίθεση με τον πατέρα της, της άρεσε να κινείται στον συγκεκριμένο χώρο, να μυρίζει τις έντονες μυρωδιές των σφαχτών, τους ιδρώτες από τα ζεσταμένα σώματα, τις όξινες οσμές των φρούτων που άναβαν κάτω απ' την ανυπόφορη ζέστη. Όσο ο Λεωνίδας έτρωγε με απόλυτη προσήλωση το φαγητό του, η Γαρυφαλλιά άνοιγε τη λευκή δαντελωτή βεντάλια της και με αργές, χαριτωμένες κινήσεις έκανε δροσιά στο λευκό πρόσωπό της, το οποίο, από τη ζέστη μα και την αναστάτωση που ένιωθε όποτε περνούσε την είσοδο της λαϊκής, γινόταν σε όλους φανερό πως είχε κοκκινίσει.

Τα περισσότερα μάτια ήταν στραμμένα πάνω της. Το ένιωθε, καθώς κάτι σαν ρίγος διαπερνούσε το κορμί της κάτω από τις κρυφές ματιές. Ήταν ακόμα δεκάξι χρονών, φαινομενικά συνεσταλμένη κι ελαφρώς ντροπαλή, κι όμως μέσα της μεγάλωνε και άνθιζε σαν άγριο λουλούδι. Τα στήθη της είχαν αρχίσει εδώ και κάνα χρόνο δειλά να ξεπροβάλλουν και ν' ανοίγουν ίδιοι λαχταριστοί ανθοί, ο λαιμός της ήταν ψηλός και απαλός, σχεδόν διάφανο το σώμα της, μπορούσε κανείς να διακρίνει τις φλεβίτσες που διασταυρώνονταν κάτω απ' το δέρμα της. Ο πατέρας έτρωγε με συγκρατημένη όρεξη το φαγητό του, φροντίζοντας πάντα να κρατά μακριά τους αγκώνες από την επιφάνεια του τραπέζιου και διατηρώντας το στόμα κλειστό. Οι καλοί τρόποι ήταν από τα ελάχιστα που είχε καταφέρει να επιβάλει ο Λεωνίδας στη γυναίκα του και το παιδί τους μετά την επιστροφή του από το εξωτερικό.